

Boyoma

Driemaandelijks Nieuwsblad van
Kisangani vzw

België-Belgique
P.B.-P.P.
3720 Kortesseem
BC1813

okt.-nov.-dec 2011

Afgiftekantoor: 3720 Kortesseem
P209455

**KOOP NU UW WENSKAARTEN
en uw KALENDER 2012**

Kisangani vzw, Bronstraat 31, 3722 Kortesseem

<http://www.kisangani.be/>

Nr 38

COLOFON

Boyoma
3-maandelijks nieuwsblad
nr 38 jaargang 10 - 2011
okt.-nov.-dec. 2011
v.u. Hugo Gevaerts,
Bronstraat 31,
3722 Kortesseem
Kisangani vzw

Rurale Ontwikkeling in D.R.Congo

Zetel en Kantoor:

Bronstraat 31,

3722 Kortesseem

tel. 011 37 65 80

e-mail info@kisangani.be

IBAN BE 35 2350 3524 2637

BIC code GE BABE BB

Web: <http://www.kisangani.be/>

Redactieraad: Roger Huisman, Magda Nollet-Vermander, Rina Robben, Manja Scheuermann.

Foto's: Jean-Marie Kahindo, Consolate Kaswera, Manja Scheuermann, Gaston Vervust

Dit kwartaalblad wordt verzonden aan geïnteresseerden. Indien u dit blad niet meer wenst te ontvangen, laat het ons dan weten.

Wie BOYOMA per e-mail wenst te ontvangen, kan dit melden aan:

info@kisangani.be

Vermeld of u ook de gedrukte versie wenst.

Uw persoonlijke gegevens worden in geen geval doorgegeven of verkocht aan derden. Indien u deze gegevens wenst te verwijderen uit de bestanden van Kisangani vzw, dan kunt u dit per e-mail of per post laten weten.

Contact Provincie Antwerpen

Alain Vandelannoote

Caronstraat 102, 2660 Hoboken

tel. 03 830 51 41

e-mail antwerpen@kisangani.be

Contact Brabant

Wouter en Rina Gevaerts-Robben

Bloemstraat 47, 3211 Binkom

tel. 016 63 25 58

e-mail brabant@kisangani.be

Contact Limburg

Hugo en Manja Gevaerts

Bronstraat 31, 3722 Kortesseem

tel. 011 37 65 80

e-mail limburg@kisangani.be

Contact Oost-Vlaanderen

Rik en Lut De Raedt-Van Laeken

Ten Ede 82, 9620 Erwetegem

tel. 09 360 82 47

e-mail oost-vlaanderen@kisangani.be

Contact West-Vlaanderen

Magda Nollet-Verrmander

Beversesteenweg 495, 8800 Roeselare

tel. 051 251901

e-mail west-vlaanderen@kisangani.be

Contacten: Kisangani

Dieudonné Upoki

e-mail ddupoki2@yahoo.fr

Pionus Katuala

e-mail pionuskatuala@gmail.com

Contact: Kinshasa

René Ngongo

e-mail renengongo2002@yahoo.fr

Boyoma wordt digitaal gedrukt bij
DigiKing bvba, Hasselt
www.digiking.be

Onze vrienden in Kisangani en wijzelf, we wensen u een schitterend 2012!

APPELSIENENOOGST

Er ontstaat een aards paradijs op de faculteit wetenschappen van de universiteit van Kisangani (UNIKIS). Men noemt het 'projet LUC'. De UHasselt (Universiteit Hasselt) is nog onbekend. Prof. Jean-Pierre Mate was de eerste verantwoordelijke voor de teelten. Hij liet een vijftigtal appelsienebomen planten op amper vijf aren. Menig voorbijganger kijkt thans verrast op naar de studenten die met de syllabus in de hand genieten van de

schaduw van bomen met groene bollen aan knoestige takken. Wachters voorkomen dat mens en dier onrijpe appelsienen steelt. Een ongeschonden oogst van sappige vruchten blijft een waar festijn.

Prof. Dieudonné Upoki is de huidige coördinator van het project. Hij maakt iedere ochtend een ronde door de boomgaard, oordeelt of de vruchten rijp zijn en geeft het sein tot de oogst. Dan

haasten de medewerkers zich om de ruim 136 kg rijpe groen-geel-oranje appelsienen te plukken en... te proeven (de appelsien van Kisangani is nooit echt oranje-geel, ze blijft groenig). Maar ook om een grote voorraad pitten aan te leggen voor de verdere teelten. Dit zowel binnen de faculteit als in Kisangani. Men stimuleert de medewerkers zelfs om pitten terug te brengen.

Deze appelsienenboomgaard is een van de vele resultaten van de landbouwactiviteit die de faculteit sinds een achttal jaren ontwikkelt. De bomen werden gelijktijdig aangeplant met hagen van peulvruchten (die veel stik-

stof creëren). Tussen de bomen worden ook afwisselend bieslook, selder, amaranten, aubergines en tomaten geoogst, waardoor de boomgaard extra wordt onderhouden.

Zodoende heeft de verwilderde ruimte achter de gebouwen van de faculteit definitief plaats geruimd voor een duurzame landbouwcultuur. Of hoe men een verarmde bodem kan transformeren tot een bodem die talrijke gezonde vruchten voortbrengt. Woorden wekken, maar voorbeelden strekken.

Jean-Marie Kahindo

BATIAMADUKA, opleiding in de school.

Iedere woensdagnamiddag, na het einde van de lessen, zijn we zoals voorzien voor dit schooljaar in Batiamaduka, gestart met een programma over bewustmaking en opleiding. Hoofdthema is: "**Allen voor de mobilisatie en de bewustmaking van de Congolese jeugd, Batiamaduka is pionier**".

De subthema's houden verband met de opleiding van de jongeren volgens de grondregels (gedraglijn) van wellevendheid in de gemeenschap, de sanering van het leefmilieu, de regels van hygiëne, van orde, van zindelijkheid en van veiligheid. We zorgen ook voor de integratie van milieuopvoeding in de vorming van de leerlingen, met werksitzingen buiten de lesuren ingericht voor het midden en eind niveau. Volgende thema's komen aan bod: het woud, de bodem, de vruchtbaarheid, de biologische meststoffen of compost, de klimaatsverandering en de problemen omtrent de dierlijke biodiversiteit.

Hier behandelen we nu één enkel thema, omdat we slechts in de beginfase zitten van dit programma. De volgende thema's komen aan bod naarmate we vorderen.

Na de vorming van de mens, behandelen we de problemen rond het leefmilieu die betrekking hebben op het woud, de bodem, de milieuverontreiniging enz.

We (de verantwoordelijke en de animator van het project Batiamaduka) ontwikkelen de thema's samen met de leerkrachten van de school. We betrekken de experts van de faculteit wetenschappen volgens hun beschikbaarheid.

Waarom zulke werksitzingen?
Ik antwoord al dadelijk dat de

jeugd de toekomst is van ons land. De toekomstige kaders en leiders van Congo zitten tussen deze jongens en meisjes. Vandaar onze verantwoordelijkheid om deze mensen, op wie de hoop van ons land is gericht, goed voor te bereiden, want er is een gezegde dat zegt dat de mens niet meer kan geven dan wat hij bezit. Je kan immers niet als bij toverslag lege hoofden en niet opgeleide massa's plots veranderen in wijze en integere mensen. Er is dus werk aan de winkel om een reële mentaliteitsverandering in Congo te bekomen. Ik wil er u ook aan herinneren dat de achteruitgang van het onderwijs ondertussen erg gevorderd is zodat niet iedereen het geluk zal hebben om een universitair diploma te halen. Nochtans zijn deze thema's onontbeerlijk voor alle sociale lagen.

Na een korte presentatie van de ploeg vertellen we de leerlingen dat de ouderen van de Faculteit Wetenschappen van de universiteit dit programma ondersteunen net als onze Belgische vrienden van Kisangani vzw die we oprecht bedanken voor al wat ze doen ten voordele van onze

jeugd.

We hopen dat dit seminarie dat we beschouwen als een kweekvijver, over heel Congo zal uitstralen.

Bij de eerste zitting van 12 oktober waren 96 jongeren aanwezig van wie 69 leerlingen van het 5de jaar A en B en 27 uit het 6de jaar van de lagere school. Het eerste semester is gericht op de laatste klassen, vermits deze in het tweede semester het TNAFEC examen moeten voorbereiden. Dit is het nationale examen om het certificaat van einde studies lagere school te verkrijgen.

Leraar Mitambo van het 5de jaar heeft in het kort de plichten van een kind tegenover zijn ouders geschetst. Hij heeft de nadruk gelegd op het respect, de gehoorzaamheid, de hulp en de liefde.

Op mijn beurt heb ik de elementaire regels uiteen gezet van beleefdheid, van wellevendheid in de maatschappij en goed gedrag aan tafel.

We vragen de leerlingen elk om beurt een slogan uit te denken die het belangrijkste van die dag uitdrukt.

De samenvatting van drie jonge-

ren werden samengebracht zo kwamen we tot de slogan van de week. Die slogan werd uitgehangen ad valvas van de school om een bredere verspreiding te geven.

Dit geeft het volgende:

Goed gedrag voor jongeren die beter in de maatschappij willen leven:

1. Mensen kunnen groeten: goede dag, goede avond, slaap wel
2. Beleefdheid: wil je, kun je, sta je toe dat, a.u.b.
3. Tucht: op tijd zijn, op zijn beurt wachten, geen ruzie, geduld, serieus bij het werk
4. Kunnen vergiffenis vragen de een aan de andere: vergeef me, het spijt me
5. Kunnen bedanken: dat is

vriendelijk, ge zijt vriendelijk, dank u

6. Mekaar kunnen geluk wensen: proficiat, succes, goed werk, gelukkige verjaardag

7. Kunnen meeleven bij een rouw en bij moeilijke momenten

8. Zieken kunnen helpen, ook armen, kwetsbaren, ouderlingen, kleintjes, zwangere vrouwen en hen eerbied betonen

Om het aangename aan het nuttige te paren, hebben we de leerlingen koekjes gegeven, waarop zij het volgende gezongen hebben: "Leve Batiamaduka, onze school". Hierbij hebben wij een refrein gemaakt: "Leve Kisangani vzw onze partner".

Consolate Kaswera Kyamakya

**Als vzw kunnen wij
LEGATEN en GIFTEN ontvangen.**

FISCAAL ATTEST

U krijgt een fiscaal attest voor
GIFTEN vanaf € 40,00

U kunt uw **giften ook spreiden over verschillende stortingen per jaar** bv. door maandelijkse stortingen of door een doorlopende opdracht.

Voor giften gedaan in 2011 ontvangt u een fiscaal attest in de loop van de maand februari of maart 2012.

U kunt uw gift storten op de rekening van

Kisangani vzw
Bronstraat 31
3722 Kortesseem
Bank BE 35 2350 3524 2637
BIC code GE BABE BB

LEGATEN

De notaris kan u het beste inlichten hoe u ons een legaat kunt nalaten. Er zijn verschillende mogelijkheden gaande van het eenvoudige LEGAAT, via het DUO-LEGAAT tot de erfenis zelf.

ONS AANBOD

Voor geïnteresseerden kunnen wij altijd een interessante avond of namiddag verzorgen met voordracht en beelden over Congo. Er zijn vele onderwerpen mogelijk: geschiedenis, politiek, flora en fauna en natuurlijk ontwikkelingssamenwerking met onze projecten in Kisangani. We kunnen dit doen in het hele land.

WENSKAARTEN & KALENDER 2012

In het midden van dit tijdschrift vindt u de folder met de afbeelding van al de wenskaarten en van de kalender.

Onze **wenskaarten** zijn reproducties van werken van Congolese kunstenaars en enkele zijn foto's van kinderen.

Wenskaarten van 15 x 10 cm kosten 8 € voor 8 en deze van 17,5 x 11, 5 cm 9 € voor 8 (+ verzendingskosten). Voor grote hoeveelheden geven we een korting.

De nieuwe **kalender 2012** toont foto's van kinderen van Kisangani. Iedere maand heeft een eigen blad. De kalender is in A4 formaat, tweetalig en in kleuren-druk. U kan hem kopen aan 10 € (plus verzendingskosten).

Wij leveren zolang de voorraad strekt.

UW BESTELLINGEN

voor uw
wenskaarten en kalender(s)

plaatst u telefonisch, per e-mail
of schriftelijk bij

Kisangani vzw
Bronstraat 31
3722 Kortesseem
Tel. 011 376580
info@kisangani.be
<http://www.kisangani.be>

We leveren alles per post met een
overschrijvingsformulier voor de
betaling.

YANGAMBI

De impressies van een verbaasd reiziger.

Zaterdag, 6 augustus 2011

Tijdens de voorbereidende gesprekken aan de reis naar Kisangani, die ik in de loop van het voorbije jaar mocht hebben met Hugo en Manja Gevaerts-Scheuermann, liet ik mij ontvalen dat ik naast de projecten van de vzw Kisangani ook graag Yangambi zou willen bezoeken. De afstand van 100 km tussen Kisangani en Yangambi leek mij, rekenend naar Europese maatstaven, een detail.

Mijn oudere broer Manu was er tussen 1950 en 1960 actief als landbouw-ingenieur (tegenwoordig heet dat bio-ingenieur) aan de NILCO (Nationaal Instituut voor Landbouwkunde in Belgisch Congo) beter bekend met het Franstalige letterwoord INEAC (Institut National d'Etudes Agronomiques au Congo). Hij had daar destijds de verantwoordelijkheid over de hevea-cultuur. In Yangambi bevond zich trouwens het hoofd-opzoekingscentrum voor heel Congo van de INEAC.

Er was een grote concentratie van specialisten, die diverse agrarische teelten uittestten en op punt stelden maar bovendien ook wetenschappelijk onderzoek dienaangaande verrichtten.

De teelten waren voornamelijk koffie, cacao, *Eleaïs guineensis* (oliepalm) en hevea (rubber).

Hugo en Manja hadden aangegeven dat ze zelf ook wel interesse hadden om Yangambi te bezoeken. Vermits er ruimte was tijdens onze reis naar Kisangani kwam het voor hen goed uit om dit te combineren. Yangambi werd in de lijst “to visit” opgenomen.

Op 6 augustus vertrok de pick-up richting Yangambi met Manja, Marcel Claes en mijzelf aan boord. De heren professoren, Hugo Gevaerts en Christophe Lomba, deden het parcours heel democratisch per moto.

Vermits het communicatiemiddel “tam-tam” nog steeds zeer efficiënte diensten bewijst, waren er enkele bijkomende reizigers, die

in de laadruimte van de pick-up plaatsnamen en genoten van de geboden kans. Zo was er een studente, die naar de IFAY (Institut Facultaire des Sciences Agronomiques Yangambi) verhuisde met al haar hebben en houden (matras en andere huisraad, maar ook een heel jong katje in een biezen mandje – “Mozes I presume?”).

Onderweg werd er enkele malen halt gemaakt om een viertal kippen (levend) aan te kopen. Er moest 's avonds toch iets op tafel komen, of niet soms? Elke aankoop gaf aanleiding tot palavers om een voor beide partijen aanvaardbare prijs te bedingen. Indien de Belgen bekend zijn wegens hun kundigheid om compromissen te sluiten, dan hebben ze dit zeker te danken aan hun koloniaal verleden. Tegenwoordig

lukt dat blijkbaar niet meer zo goed. De koloniale tijd is dan ook reeds een halve eeuw geleden en de huidige politici zijn veelal te jong om zich hiervan iets te herinneren.

Er was ook een gedwongen stop, wegens een politie-controle. Hugo droeg namelijk geen helm en mocht dus niet verder met de moto. Bovendien was zijn Congolees rijbewijs verlopen. Weerom palavers. Na een klein kwartier werd een “solution à la congolaise” afgerond met een matabish. De expeditie kon weer verder.

Het nemen van de “bac” was een

ander oponthoud, waarbij men ziet wat er zoal mis kan zijn. Het veer is zo gebouwd dat er aan beide uiteinden een hellend vlak geconstrueerd is, dat omhoog staat tijdens de overzet. Bij het aanmeren wordt dan één vlak neergelaten op het betonnen vlak van de oever. Hierlangs kunnen

de voertuigen het veer verlaten en kan vervolgens een nieuwe lading aan boord rijden. Bij dit veer was één hellend vlak constant omhoog om de goede reden dat het mechanisme om dit naar beneden te laten zakken stuk was. Het vlak aan de andere zijde was eveneens stuk – of wat had u gedacht – en kon niet omhoog getakeld worden en sleepte door het water. Het veer diende bijgevolg bij elke overzet een draai van 180° te maken en met het neergelaten vlak over de betonnen helling te schuren tot er mogelijkheid was om op en af te rijden. De hoek tussen beide vlakken welke in normale omstandigheden tot een aanvaardbaar minimum herleid is, was nu vrij groot. Een normale auto zou niet kunnen op- of afrijden zonder zich vast te zetten tegen het betonnen vlak. Onze pick-up, die vrij hoog op zijn wielen stond kon mits het leggen van een plank maar juist afrijden. A la guerre, comme à la guerre!

Na de “bac “ reden we over een weinig gebruikte weg, welke midden door alle kleine nederzettingen liep. Blijkbaar werd het motorgeronk van ver waargenomen want overal stonden de kinderen langs de baan om te wui-

ven en ons van alles toe te roepen.

De bewoning gebeurt er voor meer dan negentig procent in lemen hutten met bladeren daken net zoals we het kennen van de missiekalenders van vroeger. Niets is er intussen veranderd. Een eigenaardig zicht was de was, die op de daken lag te drogen.

Na een tocht van een kleine 100 km = 3 uur (overzet-veer en palavers inclus) over de hobbelige veldweg (“la route est bonne” had men ons nochtans verzekerd) stonden we voor de plaat, die de grens van Yangambi aangaf.

Wat ons gezegd was – maar je gelooft het pas, tot je het zelf ziet – was het feit dat we na een tocht door dorpen met lemen hutjes plots in een omgeving terecht kwamen met degelijke bakstenen huizen. Hier wordt het beste bewijs geleverd dat wij Belgen, met onze spreekwoordelijke baksteen in de maag, iets van bouwen kennen. Dat moet je daar zeker gaan bekijken. Na 60 jaren staan deze bouwsels er nog perfect bij. Onze verwondering bleef groeien. De havengebouwen, de administratiegebouwen enz. waren er nog en eveneens in goede staat.

We waren compleet sprakeloos en voelden ons zoals archeologen bij de ontdekking van een stuk vergeten cultuur. Althans zo voelde ik mij.

De woning van een voormalig directeur diende als guest-house. Het gazon in de tuin lag er keurig met de “coupe-coupe” geknipt bij. Binnen was het ook best netjes, maar helaas zonder water of elektriciteit. In de badkamers en toiletten was het behelpen met de emmer. Stroom kon er eventueel op aanvraag geleverd worden mits de “groupe électrogène” aan de praat te krijgen. Dit kon uiteraard mits betaling van een behoorlijke bijdrage voor de aanschaf van benzine. Alles heeft zijn prijs, nietwaar? Zelfs onze aanwezigheid ter plaatse had zijn

prijs. Hieraan werden we herinnerd zodra een “haut fonctionnaire” zich per brommer bij ons aandiende. Wij hadden ons bij hem moeten melden voorzien van een “ordre de mission”, bewijsstuk uitgaande van een nog hoger ambtenaar om onze verplaatsing naar Yangambi te rechtvaardigen. Geen nood, hij deed de verplaatsing met veel plezier om ons van dienst te zijn.

Manja had uit voorzorg het be-

wuste document aangevraagd bij de rector van de universiteit van Kisangani. Deze had ons het bewuste document overhandigd tijdens ons bezoek aan het rectoraat. Zij was verder zo vooruitziend geweest om van de paspoorten van elkeen kleurenkopies te maken. Na zorgvuldige vergelijking van de kopies met de originele paspoort en met elk persoon nog eens afzonderlijk werden de documenten voor waar en goedgekeurd aanvaard. Bleef nog een detail te regelen namelijk de administratieve kosten (of wat dacht je), die neerkwamen op een te verwaarlozen bedrag van 30 US \$ per persoon. De wereld stond heel even stil en wij ook. Neen, neen en nogmaals neen! Dit zal geen pas hebben. Als een Congolees naar België komt, dan kan hij niet alleen vrij circuleren in België maar eveneens in de Schengen-landen. Geen “ordre de mission”, geen aanmeldingsplicht, geen vergoeding van administratie-kosten, niets van dat al. Wij waren in orde met de voorschriften en waren bijgevolg verder niets verschuldigd.

De man hield voet bij stuk want “nouveau règlement” klonk het.

Dit deed ons besluiten dat er ons niets anders te doen stond dan om in te laden en op onze stappen terug naar Kisangani te keren. Natuurlijk moesten we dit niet doen want dat was niet zijn bedoeling. Hij verklaarde heel waardig dat we mochten blijven maar dat hij een rapport voor zijn chef zou moeten opmaken. Dus: maar weer een palaver achter de coulissen. Het ultieme voorstel was om een bedrag van 20 US \$ in het totaal – dus geen 30 US \$ per persoon - te betalen voor het belangrijke administratief werk. opdat de man met opgeheven hoofd kon vertrekken. En dat deed hij na ontvangst. Vriendelijk nam hij afscheid. Ook in Congo wordt de soep niet zo warm gegeten als ze opgediend wordt. De “règlements”, of ze al bestaan of net uitgevonden worden, zijn voor interpretatie vatbaar. De corruptie is helaas een ingebakken element waarmede men altijd en overal rekening dient te houden. Kunnen we het hen kwalijk nemen? Ik ben nog niet tot een definitieve conclusie gekomen.

Na dit intermezzo vonden we het nodig om bij de “chef coutumier” onze opwachting te maken. In

een gemeenschap van 35.000 mensen heeft hij nog behoorlijk wat aanzien, maar zijn status is eigenlijk louter protocolair. Het bleek een eenvoudige man te zijn in gewone mensenkleren en met een heel onopvallend uiterlijk. Geen vervaarlijk uitziend man in leeuwenvel, met een vreselijk masker, met schilderingen op zijn lichaam en allerlei wapens zoals we ons herinnerden van vroeger uit de missie-tijdschriften. Deze man, die in een van de mooie villa's woont, ontving ons vriendelijk en nodigde ons uit om op de "barza" met hem een praatje te slaan. Zijn zoon woont in Luik en hij hield, naar zijn zeggen, veel van de Belgen. Dit was een verademing en Manja beloonde hem hiervoor met een geschenkje.

Herbarium

Ons volgend bezoek was aan het vermaard herbarium. Ook dit was een speciale ervaring. Mijn broer, die zoals gezegd in Yangambi woonde, had mij gesproken over dit herbarium dat in een daarvoor aangepast gebouw opgeslagen was. Aan de ingang hing een bord met de vermelding

“Herbarium National du Congo”. De hoofding INERA herinnert aan INEAC, maar heeft een andere invulling bekomen: Institut National d’Etudes et Recherches Agronomiques. Heel Yangambi is trouwens een concessie van INERA.

Wat blijkt nu. Het herbarium is er na 50 jaren nog steeds en verkeert in een onverwacht behoorlijke staat. De originele dossiers – ongeveer 150.000 - zijn opgeslagen in metalen kasten van wel 4 meter hoog. Een delegatie van een zestal wetenschappers wachtte ons op om te tonen hoe het herbarium, dat het belangrijkste van Afrika is, deskundig overgebracht werd naar nieuwe mappen. Elke plant bekwam een nieuwe fiche (de oude fiche bleef uiteraard ook in de map bewaard).

Elke plant met fiche werd ingescand en in een computerbestand opgeslagen. Dit werk wordt verricht in samenwerking met de Nationale Plantentuin van België (Meise), die fotovoltaïsche panelen op het bijgebouw plaatste om de computers van de nodige stroom te voorzien.

Het overbrengen van de planten naar de nieuwe dossiers gaat aan een ritme van ca 200 stuks per dag. Het inscannen en verwerken in het computerbestand gaat helaas niet aan hetzelfde ritme. Hier haalt men 60 stuks per dag hetgeen logisch is indien men het werk, dat hiermee gepaard gaat, in aanmerking neemt.

Een vlugge berekening brengt ons op 10 jaren om het werk te

voltooien. Als nuchtere westerling zou ik concluderen dat er een tweetal scanners meer nodig zijn om het werk binnen een redelijke termijn te beëindigen. Intussen heb ik wel geleerd dat wij de tijd anders inschatten dan onze Congolese vrienden: “wij hebben een uurwerk, maar zij hebben de tijd”.

Hier durf ik toch een kleine anekdote te plaatsen. Als mijn broer zijn studies van landbouwingenieur aanvatte werd hij door de toepassing van het alfabet naast Carlo Evrard geplaatst in de lesruimten. Het duo Evers-Evrard werden beste vrienden en samen werden ze bio-ingenieur. Carlo werd een vriend des huizes en bracht vele vakanties thuis door in Maaseik.

Na hun universitaire studies trokken ze samen naar Congo en per toeval werden ze ook nog eens aan de INEAC-Yangambi tewerk gesteld. Hun vriendschap bleef duren, ook na 1960 toen mijn broer met zijn gezin, dat op dat moment 4 kinderen telde, het in Congo voor bekeken hield.

Professor C. Evrard verhuisde naar de universiteit Lovanium en nadien Louvain-la-Neuve. Hij was een eminent botanicus

(plantkundige).

Tijdens ons bezoek aan het herbarium vroeg ik of men per toeval geen dossiers van C. Evrard had ontmoet tijdens hun werkzaamheden. “Le professeur Evrard, ah oui, bien sûr!”

Meteen werden een aantal dossiers van zijn hand en met zijn naam op tafel gelegd. Voor mij was het toch een lichte en ook aangename ontroering om het werk van een vriend des huizes in het verre zwarte Afrika aan te treffen.

Voetnoot: mijn dochter Catherine, biologe, die in het LUC (nu universiteit Hasselt) nog les kreeg van Hugo Gevaerts, heeft haar eindjaars-thesis gewijd aan Cyperaceae en meer specifiek Fuirena. Tijdens haar opzoekingen werkte ze ondermeer in het Koninklijk Museum voor Centraal Afrika van Tervuren. Daar ontdekte ze in de kelders van dit museum Cyperaceae welke door C. Evrard in Afrika verzameld werden, maar nog niet geklasserd waren. Ze heeft er daar meerdere van mogen determineren. Toen we Carlo hiervan op de hoogte stelden was hij erg gecharmeerd.

Tot mijn spijt kon ik dit verhaal

over Yangambi niet meer aan hem voorleggen. Hij overleed geen jaar geleden in de leeftijd van 84 jaar.

De guest-house.

Na het hoofdstuk herbarium zijn we naar de voormalige guest-house van de INEAC gereden. De verrassingen bleven toenemen. We stopten voor een gebouw waarvan de vorm der ramen mij verbaasde. Het kon niet anders of het gebouw moest een hellende vloer bevatten (was het een theater, bioscoop of auditorium?).

Eén van de omwonenden kwam met de sleutel van de ingang deur en verschaftte ons toegang tot een zaal met de klassieke klapstoeltjes, zoals die een halve eeuw geleden in alle cinemazalen stonden. Volgens getuigenissen van de man met de sleutel waren

de stoelen dermate stevig aan de vloer bevestigd dat de Tutsi's ze niet hadden kunnen verwijderen toen ze tijdens hun moordende jacht op de Hutu's 1999 – 2002 in Yangambi passeerden. De wraakname voor de genocide van de Hutu's op de Tutsi's in 1994 moet afgrijselijk geweest zijn als ik de verhalen van “les Boyomais” (inwoners van Kis) hierover mag geloven.

Mits enig herstel- en opfriswerk kan de zaal weer klaar voor gebruik gemaakt worden.

Enige passen verder dan het theater kwamen we aan het zwembad. De verwondering steeg met nog enkele graden. De betegelde kuip lag erbij of men gisteren het water afgelaten had. De duikplank was intact en wachtte op een moedige om ze te testen (mits water in de kuip, of wat had u gedacht?).

We gingen verder en kwamen aan het gebouw van het cafetaria-restaurant-feestzaal. De parket van de dansvloer was verdwenen, maar de bar was er nog. Het gebouw is gestript tot de ruwbouw, maar klaar om mits een nieuwe afwerking terug in gebruik genomen te worden. De hele situatie van zwembad met kleed-en dou-

cheruimten, de cafetaria en de theaterzaal kwam ons surrealistisch over zoals trouwens heel Yangambi.

We keerden terug naar ons eigen guest-house met een gevoel van in een onwerkelijke wereld te zijn.

Enkele opgevorderde plaatselijke dames hadden intussen de kippen geslacht en er een meer dan behoorlijk avondmaal mee klaargestoomd. Het begon dan al te schemeren en de gerantsoeneerde voorraad benzine, want aan een belachelijke prijs, werd aangesproken en liet de “groupe” draaien voor het noodzakelijke licht.

Na het avondmaal hebben we op het terras genoten van de sfeer van een Congolese avond met zijn eigen geluiden. De brandstof van de “groupe” had zijn dienst bewezen en alles viel in een nachtelijk duister. Een onweerdiede zich in de verte aan met heel wat vuurwerk en gedonder, maar verdween zoals het kwam zonder een drup regen. De maan brak door de wolken en we zagen de Congostroom met aan de overkant de vuurtjes van de dorpen. Er werd zowaar een boodschap, waarvan de inhoud ons

ontging, per “gong” (spleet-trom van een uitgeholde boomstam) verzonden. Het heeft wel iets speciaals zo’n avond in de tropen.

Zondag 7 augustus 2011

Kilomètre cinq.

Op zondag 7 augustus werd er om 7:00 uur opgestaan. Het muskiettenet en de gekko’s hadden de muggen belet om onze nachtrust te bederven. Na een aflossingskoers naar en van de sanitaire voorzieningen volgde een behoorlijk ontbijt waarbij de bananen (voorwerp van een andere aankoop met het nodige “gepingel”) niet ontbraken. Het begon opnieuw te donderen. In

feite was het nog steeds droog seizoen, maar het kon toch flink te keer gaan. Wat zou het regen-seizoen dan wel niet zijn? Omdat het nog net niet regende, werd er aangedrongen om niet te talmen. We wilden eerst het administratief gebouw van INERA bezoeken en dan de weg naar “Kilomètre 5” doen. Daar ligt de hevea-plantage en staat het huis waar mijn broer woonde.

Tijdens mijn laatste bezoek in Spanje had hij me een plannetje getekend met de aanduiding van de ligging van zijn woonst in de periode van 1950 tot 1960. Het lag langs een zijweg aan K5, die afgeboord was met “moederpalmen”. Naar het blijkt is er heel wat genetisch materiaal van deze palmen gebruikt voor aanplantingen in Azië en Afrika.

Een of ander onverlaat van onze begeleiders, liet zich ontvallen dat “Kilomètre 5” omhoogrijden betekende en dat het daar altijd regende en dat het bijgevolg eigenlijk niet de moeite was om de verplaatsing te doen.

Ik was niet voor niets zo ver gekomen en ik wilde met mijn eigen ogen zien hetgeen sinds de vijftiger jaren in mijn geheugen gebrand stond. Hierin werd ik gesteund door Manja en Hugo.

Als er gesproken wordt over “Kilomètre 5” dan dient er logischerwijze ook een ‘Kilomètre 0’ te zijn en dat klopt. In de nabijheid van de vroegere guest-house en het administratief gebouw van de INEAC bevindt zich het punt dat als “Kilomètre 0” beschouwd wordt.

Eerst dus het administratief gebouw van INERA (voorheen van INEAC). De plaatselijke gids liet ons binnen in het gebouw en wees ons de burelen van de “directeur”, “secrétariat”, “archives” etc.. Op elke deur was een verse A4 gekleefd met de aanduiding van de functie, maar nergens mochten we binnen. Het was meer dan duidelijk dat het gebouw niet benut werd. Wat trachtte de man ons wijs te maken?

Onderweg passeerden we mensen, die met rubberen laarzen en regenschermen, maar voor het overige op zijn zondags gekleed naar de “Mission” trokken voor de mis.

Er werd een korte halte gemaakt aan het gebouw van de “Service Médical”, dat eigenlijk niet in gebruik was, maar waarvan men ten stelligste beweerde dat het nog functioneerde. Een blik door de ramen wees op het tegengestelde.

Beleefd blijven en geen moeite doen om nodeloze discussies op gang te brengen. Onze gids, die eigenlijk een “instituteur” was, had een agenda, waarvan we de inhoud niet kenden en die hij niet vrij gaf. Zijn verhaal klopte niet. Aan “Kilomètre 5” werd afgeslagen aan de “palmerie” zoals aangeduid op het plannetje van mijn broer.

Intussen werden de hemelsluizen geopend. “Au Kilomètre 5 il pleuvait en effet. Et comment!” Vermits het grootste deel van onze afvaardiging in de laadruimte van de pick-up had plaatsgenomen, moesten we zorgen dat we snel een droge plek vonden om te schuilen.

We hadden nauwelijks de tijd om de barza van de dichtsbijzijnde woning te bereiken. Manja was niet vlug genoeg en moest in de pick-up blijven zitten tot het ergste voorbij was.

De bewoner van het huis haalde meteen een reeks stoelen (de klassieke blauwe pvc-stoelen) naar voor zodat iedereen kon zitten. Vermits er een wind opstak en de regen op de barza gejaagd werd, verhuisden we naar binnen. We kregen toen zicht op de binneninrichting en de verdeling der ruimten. Of dit nu het huis was

waar mijn broer gewoond had, was niet duidelijk. Er waren geen “anciens papas” aanwezig, die dit konden bevestigen. Het huis verder en dat daarna waren echter identisch en het zal dus één van deze huizen geweest zijn.

Tijdens de regen werd er druk gepraat over de vliegtuig-crash in Kisangani van het toestel van Hewa-Bora op 8 juli 2011. Ik was getuige van onvervalste Congolese vertelkunst waar dromen en realiteit door mekaar gevlochten worden. Christophe was daarbij de hoofdacteur en de toehoorders hingen aan zijn lippen.

Nadien nam onze “instituteur” de leiding van het gesprek over en debiteerde politieke wijsheden, waarbij hij me uit mijn tent trachtte te lokken door te stellen dat de problemen, waarmee Congo opgezadeld was, veroorzaakt waren door de inmenging van België en andere Europese of Amerikaanse mogendheden. Mijn enig verweer was door hem duidelijk te maken dat wij – en dan sprak ik als vertegenwoordiger van de vzw Kisangani - naar Congo kwamen om te helpen en dat we niet aan politiek deden. Hij vond het zichtbaar spijtig dat ik niet op zijn argumenten wilde reageren, want het was duidelijk

dat hij ons in het bijzijn van anderen had willen plagen om hiermede enige voldoening te bekomen.

De regen stopte even plots als hij begonnen was. Tijd om terug naar de guest-house te rijden en in te pakken, wilden we nog voor donker in Kisangani aankomen. Ook in Yangambi werkt de tamtam feilloos. Een kleine delegatie met een ziek kind stond te wachten. De kleine moest dringend opgenomen worden in het ziekenhuis van Kisangani. Of we hem mee wilden nemen.

Nog enkelen, die in een of ander dorp langs de terugweg woonden, profiteerden van de beperkte ruimte in de laadruimte om de verplaatsing te doen. De expeditie trok richting Kis en alle medereizigers werden voor en na gelost.

Tijdens de thuisreis hoorden we

in een dorp de “gong”, een grote menigte liep in een bepaalde richting tot we zagen waarom ze zich verplaatsten. Op een moto werd een lijk vervoerd. Het was toch even schrikken. Tussen de rijder en de passagier zat de overledene in een laken gewikkeld. Lijkwagens of andere taxi’s zijn niet ter beschikking, dus wordt het vervoer op deze wijze geïorganiiseerd.

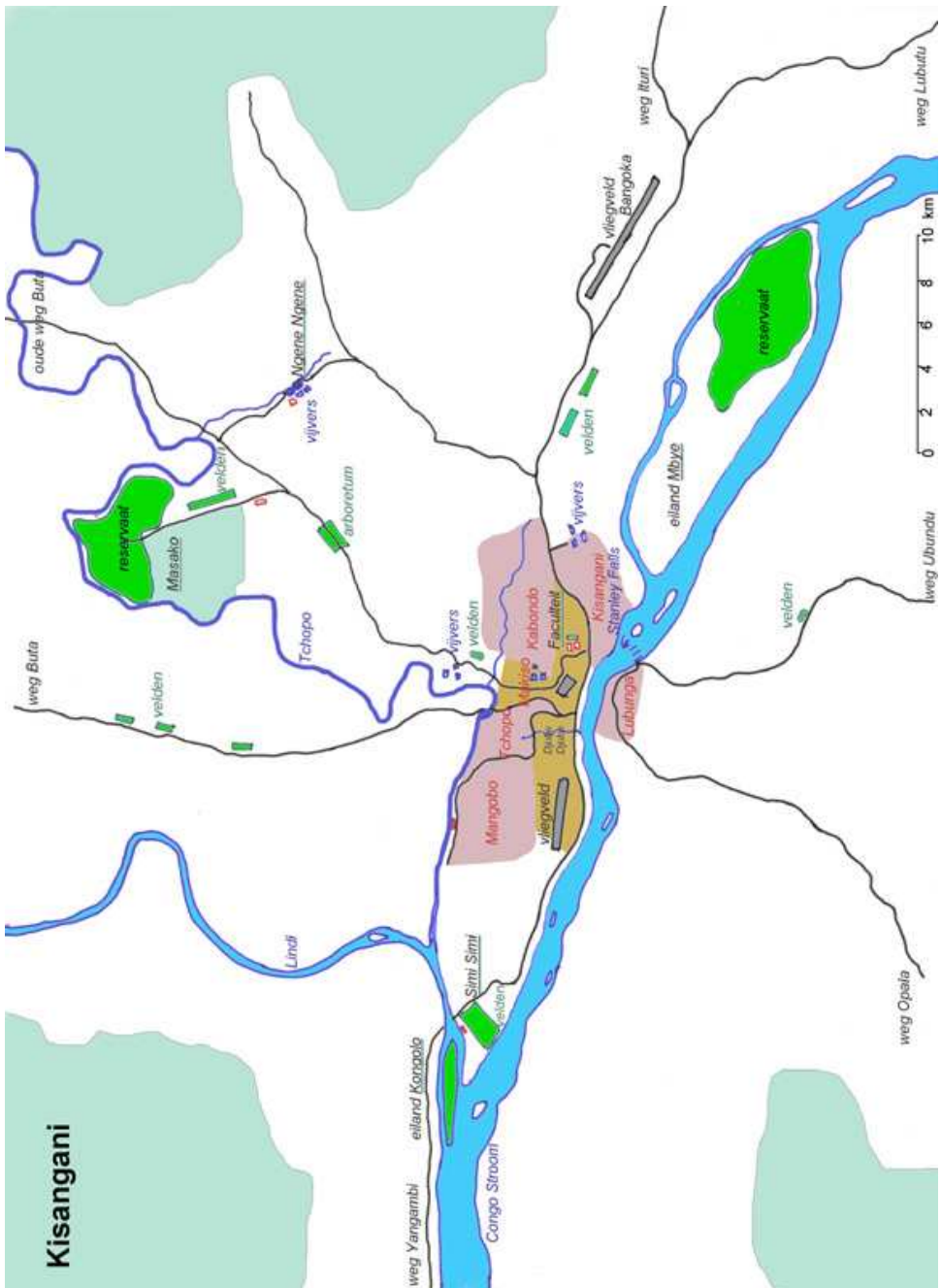
Bij het invallen van het duister kwamen we in Kis aan. Het zieke kind met zijn begeleider werden tot de inrijpoort van het ziekenhuis gebracht en wij naar onze

vertrouwde stek hotel Riviera.

Adieu, Yangambi, ik zal er waarschijnlijk niet meer terugkeren. Mijn voldoening om het gezien te hebben wordt in belangrijke mate overschaduwd door een gevoel van spijt voor hetgeen verloren gaat. Naar mijn overtuiging komt dit nooit meer goed. In de RDC zijn er zoveel dingen die voorrang hebben en alle energie opslorpen. Voor men Yangambi terug kan renoveren zal er nog heel veel water door de Congo stromen.

Jean-Marie Evers

onze projecten in Kisangani krijgen steun van

VELE SCHENKERS

Gemeente Kortesseem

Stad Zottegem

Stad Bilzen

Rotary Club
BILZEN-
ALDEN BIESEN

P. GODFROID

LEYSEN HUMANITAS

Rotary District 1630

R.C. Asse

R.C. Genk

R.C. Hasselt

R.C. Katwijk-Noordwijk (NL)

R.C. Lanaken-Maasland

R.C. Maaseik

R.C. Maasland-Lanklaar

R.C. Siegen-Schloss (D)

R.C. Sint-Truiden

LOTUS BAKERIES nv

Lions Club Hasselt